

ХОРХЕ ЛУИС БОРХЕС ДОМЪТ НА АСТЕРИЙ

Превод от испански: Светла Христова, 2004

chitanka.info

*И царицата роди син, когото нарекоха
Астерий^[1].*

Аполодор,
„Библиотека“, III

Знам, че ме набеждават в надменност и може би в човекомразие, а навярно и в лудост. Тези обвинения (за които ще потърся отплата, щом му дойде времето) са смехотворни. Вярно е, че не излизам от дома си, но също тъй вярно е и че вратите му (чийто брой е безкраен^[2]) са отворени и денем, и нощем за хора и животни. Да заповяда всеки, който иска. Тук няма да намери оня разкош, който изнехва, нито разточителното великолепие на дворците — тук царуват покой и самота. Ще намери дом, който няма равен по лицето на земята. (Който твърди, че в Египет имало подобен^[3], лъже). Даже хулителите ми признават, че в целия дом няма *ни една вещ*. Друга нелепа клевета е, че аз, Астерий, видите ли, уж съм бил затворник. Да повтора ли, че тук няма ни една залостена врата, да добавя ли, че няма ни една ключалка? Веднъж на свечеряване дори излязох на улицата; и ако се върнах още преди да падне мрак, то бе само заради страха, който ми вдъхнаха лицата на простолюдието, лица безцветни и някак сплеснати като длан. Слънцето вече бе залязло, но безпомощният плач на някакво дете и недодяланите молитви на човешкото стадо ми подсказаха, че съм разпознат. Хората се молеха, бягаха, току падаха по очи; някои се катереха по стъпалата към храма на Двойната секира, други пък събираха камъни. Един, струва ми се, даже се хвърли в морето, за да се скрие. Ненапразно майка ми е била царица; не мога да се смеся с грубата тълпа, макар че скромността ми ме подтиква да го сторя.

Истината е, че съм единствен по рода си. Не ме е грижа за това, което един човек може да предаде на други; подобно на философа и аз смятам, че писмото е безсилно да предаде каквото и да е. Досадните и делнични дреболии не намират подслон в духа ми, сътворен за величавото; така и не ми се удаде да запомня разликата между отделните букви. Някакво благородно нетърпение не ми позволи да се

науча да чета. Понякога съжалявам за това, понеже дните и нощите са тъй дълги.

Разбира се, не ми липсват развлечения. Досущ като овен, който напада стремглаво, тичам из каменните галерии, докато не рухна, замаян от умора. Сгушвам се в сянката на някой кладенец или в извивката на някой коридор и сам си играя на криеница. Има разни тераси, от които скачам, докато не се облея в кръв. По всяко време мога да се преструвам на заспал, като затварям очи и дишам дълбоко. (Понякога действително заспивам, понякога отварям очи и виждам, че цветът на деня се е променил.) Но от всички игри най ми е по сърце да си играя на друг Астерий. Представям си, че той ми е дошъл на гости и го развеждам из дома си. И ето че му казвам с голяма почит: „Сега ще се върнем на същия кръстопът“ или „Сега ще излезем в друг двор“, или „Знаех си, че този улей ще ти допадне“, или „Я виж как се е напълнил с пясък оня кладенец“, или „Ей сега ще видиш как се раздвоява подземният проход“. Понякога правя грешки и двамата се смеем непринудено.

Не само съчинявам такива игри; много време съм прекарал и в размишления за самия дом. Всичките му части се повтарят безброй пъти, всяко място досущ прилича на някое друго. Тук няма само един кладенец, един двор, една поилка, едни ясли — не, има четиринайсет (безкрайно много) ясли, поилки, дворове, кладенеца. Домът е с размерите на света; по-точно, той е самият свят. Все пак, обикаляйки до пълна изнемога дворове с кладенци и прашни галерии от сив камък, накрая стигнах до улицата и видях храма на Двойната секира и морето. Не го проумях веднага, ала едно нощно прозрение ми разкри, че и моретата, и храмовете също са четиринайсет на брой (безкрайно много). Всичко се повтаря много пъти, четиринайсет пъти, но две неща на този свят явно са единствени по рода си: горе — тайнственото слънце; долу — Астерий. Може би тъкмо аз съм създал и звездите, и слънцето, и този огромен дом, но вече не си спомням.

На всеки девет години тук влизат девет души, за да ги избавя от всяко зло. Чувам стъпките или гласовете им нейде из каменните галерии и радостно се втурвам да ги посрещна. Цялата церемония трае само няколко минути. Падат един подир друг, дори не се налага да си изцапам ръцете с кръв. Всеки си остава там, където е паднал, а труповете ми помагат да различа една галерия от друга. Не зная кои са

тези хора, но зная, че един от тях в смъртния си час предрече, че някой ден ще се яви и моят избавител. Оттогава самотата не ме мъчи, понеже зная, че спасителят ми живее на тоя свят и накрая ще се издигне над праха. Ако слухът ми възприемаше цялата гълчава на света, щях да доловя стъпките му. Дано ме отведе някъде другаде, където няма толкова галерии и толкова врати. Какъв ли ще бъде избавителят ми?, питам се. Дали ще е бик или човек? А може би бик с човешка глава? Или ще е същият като мен?

Бронзовият меч отрази лъчите на утринното слънце. Вече нямаше и следа от кръв.

— Ще повярваш ли, Ариадна? — рече Тезей. — Минотавърът почти не оказа съпротива.

На Марта Москера Ийстмън

---

[1] Астерий — Звезден (гр.) — название на минотавъра, митично същество получовек, полубик; родила го критската царица Пасифая от пратения от Посейдон морски бик или от самия Посейдон. За да прикрие позора на своя дом, съпругът ѝ Минос го затворил в построения от Дедал лабиринт и го хранил с младежите и девойките, които атиняните пращали като кръвен данък на всеки девет години. Астерий бил убит от смелия Тезей, негов брат по бащина линия, който лесно открил изхода от лабиринта с помощта на Ариадна, дъщеря на Минос и сестра на минотавъра по майчина линия — бел.прев. ↑

[2] Оригиналът посочва *четиринайсет*, но има предостатъчно основания да предположим, че от устата на Астерий това числително звучи като *безкрайност* — бел.авт. ↑

[3] ... в Египет имало подобен... — фаюмският лабиринт, едно от седемте чудеса на света, според сведенията на античните автори построен от фараона Аменемхет III от XII династия (ок. 1849 — ок. 1801 г. пр.Хр.) — бел.прев. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.